

**ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΜΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ**

Διπλωματική Εργασία

**Το παλίμψηστο του Σιδηροδρομικού Σταθμού Κατερίνης:
Ιστορική αφήγηση και ψηφιακή υλοποίηση**

Ελένη Γεροφωκά

A.M. 515838

Επιβλέπων Καθηγητής: Αλέξανδρος Τενεκετζής

Κατερίνη, Ιούνιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής της διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο τον χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της συγγραφέα/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών της δικαιωμάτων.

Το παλίμψηστο του Σιδηροδρομικού Σταθμού Κατερίνης: Ιστορική αφήγηση και ψηφιακή υλοποίηση

Ελένη Γεροφωκά

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής
Αλέξανδρος Τενεκετζής

Συν Επιβλέπων Καθηγητής
Βασίλειος Δαλκαβούκης

Κατερίνη, Ιούνιος 2026

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εντάσσεται στο πεδίο της Δημόσιας Ιστορίας, ενώ παράλληλα αξιοποιεί εργαλεία της Ψηφιακής Ιστορίας για τη δημόσια παρουσίαση και διάχυση της ιστορικής γνώσης. Εστιάζει στην ιστορική εξέλιξη του Σιδηροδρομικού Σταθμού Κατερίνης και του ευρύτερου περιβάλλοντος χώρου του από την περίοδο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως σήμερα, προσεγγίζοντάς τον ως κοινωνικά παραγόμενο και βιωμένο χώρο, όπου εγγράφονται διαδοχικές ιστορικές στρώσεις, μνήμες και χωρικοί μετασχηματισμοί.

Το θεωρητικό πλαίσιο αντλεί από προσεγγίσεις για τον χώρο, τη μνήμη και την ιστορική κουλτούρα, με κεντρικό ερμηνευτικό εργαλείο την έννοια του παλίμψηστου. Μέσα από αυτήν, ο σιδηροδρομικός χώρος εξετάζεται ως πεδίο επάλληλων ιστορικών εγγραφών, μεταβολών και επανανοηματοδοτήσεων.

Μετά την ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου, η εργασία οργανώνεται σε τρεις βασικούς άξονες: την ιστορική αφήγηση του Σταθμού και του περιβάλλοντος χώρου, με βάση βιβλιογραφικές πηγές, αρχειακό υλικό, προφορικές μαρτυρίες και φωτογραφικά τεκμήρια· τη χωρική και μνημονική ανάλυση της σύγχρονης μορφής της περιοχής· και την ανάπτυξη μιας ψηφιακής εφαρμογής Δημόσιας Ιστορίας, η οποία οργανώνει το ιστορικό υλικό σε ένα προσβάσιμο ψηφιακό περιβάλλον.

Η ανάλυση αναδεικνύει τον σιδηροδρομικό χώρο ως περιφερειακό αστικό παλίμψηστο, όπου συνυπάρχουν θεσμοθετημένες και μη θεσμοθετημένες μορφές μνήμης. Οι μεταβολές χρήσεων, η εγκατάλειψη και η απουσία συστηματικής ανάδειξης συμβάλλουν στη σταδιακή αποδυνάμωση της σχέσης του χώρου με το παρελθόν, καθιστώντας τις ιστορικές του στρώσεις λιγότερο αναγνωρίσιμες.

Η ψηφιακή εφαρμογή οργανώνει το υλικό σε θεματικές, χρονικές και χωρικές ενότητες και αξιοποιεί κείμενα, φωτογραφίες και χαρτογραφικές απεικονίσεις, επιδιώκοντας να λειτουργήσει ως εργαλείο ανάγνωσης και ενεργοποίησης του σιδηροδρομικού χώρου ως τόπου ιστορίας, μνήμης και τοπικής ταυτότητας.

Λέξεις-κλειδιά

Δημόσια Ιστορία, Ψηφιακή Ιστορία, Τοπική Ιστορία, μνήμη, χώρος, μνημεία, αστικό παλίμψηστο, Σιδηροδρομικός Σταθμός Κατερίνης.

Abstract

This master's thesis is situated within the field of Public History, while also drawing on Digital History tools for the public presentation and dissemination of historical knowledge.

It focuses on the historical evolution of Katerini Railway Station and its wider surrounding area from the First World War to the present day, approaching it as a socially produced and lived space in which successive historical layers, memories, and spatial transformations have been inscribed.

The theoretical framework draws upon approaches to space, memory, and historical culture, using the concept of the palimpsest as its central interpretive tool. Through this perspective, the railway area is examined as a site of overlapping historical inscriptions, transformations, and processes of reinterpretation.

Following the development of the theoretical framework, the study is organised around three main axes: the historical narrative of the Station and its surrounding area, based on bibliographical sources, archival material, oral testimonies and photographic evidence; the spatial and mnemonic analysis of the area in its present form; and the development of a Digital Public History application, which organises the historical material within an accessible digital environment.

The analysis highlights the railway area as a peripheral urban palimpsest, where institutionalized and non-institutionalized forms of memory coexist. Changes in land use, abandonment, and the absence of systematic heritage interpretation contribute to the gradual weakening of the area's relationship with its past, rendering its historical layers less recognizable.

The digital application organises the material into thematic, chronological and spatial sections and employs texts, photographs, and cartographic representations, aiming to function as a tool for interpreting and activating the railway area as a place of history, memory, and local identity.

Keywords

Public History, Digital History, local history, memory, space, monuments, urban palimpsest, Katerini Railway Station.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Αγριαντώνη, Χριστίνα. «Βιομηχανική αρχαιολογία και κληρονομιά: Επικοινωνίες και εντάσεις». *Αρχαιολογία*, τχ. 89 (2002): 42-48.

Αγτζίδης, Βλάσης. *Ποντιακός Ελληνισμός: Από τη Γενοκτονία και το Σταλινισμό στην Περσεστρόικα*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 1991.

Ανάγνου, Γ. Θανάσης. *Στα Κάστρα του Αγώνα με τον Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας: Το ημερολόγιο ενός αγωνιστή*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 1998.

Ανδρέου, Αντρέας και Κώστας Κασβίκης. «Θεσσαλονίκη – Bitola: Δημόσιες εκδοχές της μακεδονικής ιστορίας, σε δύο αγάλματα του βασιλιά Φιλίππου Β΄». Στο *Η Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*, επιμέλεια Αντρέας Ανδρέου, Σπύρος Κακουριώτης, Γιώργος Κόκκινος, Έλλη Λεμονίδου, Ζέτα Παπανδρέου και Ελένη Πασχαλούδη. Αθήνα: Επίκεντρο, 2015.

Αντωνίου, Γιώργος, και Ελένη Πασχαλούδη. «Το άψογο πρόσωπο της ιστορίας θολώνει: η αναγνώριση της εαμικής Αντίστασης και το πολιτικό σύστημα (1945-1995)». Στο *Ηρώες των Ελλήνων: Οι καπετάνιοι, τα παλικάρια και η αναγνώριση των εθνικών αγώνων, 19ος-20ός αιώνας*, επιμέλεια Βασίλης Κ. Γούναρης, 257-331. Αθήνα: Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, 2014.

Αυδίκος, Βασίλης. «Ο χώρος ως σχέση: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και πλαίσιο έρευνας». *Γεωγραφίες* 17 (2010): 33-35.

Βαλατσού, Δέσποινα. «Ανάδυση νέων μνημονικών τόπων στο διαδίκτυο». Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2014.

Βαρμάζης, Νίκος. *Δύσκολα χρόνια στην Πιερία: Τοπική ιστορία και βιώματα από τις δεκαετίες του '40 και του '50 στον Μοσχοπόταμο και στην Κατερίνη*. Κατερίνη: Εκδόσεις Μάτι, 2002.

Βαρμάζης, Νίκος. *Τότε στην Κατερίνη: Μνήμες και συνειρμοί από την κατοχική και τη μεταπολεμική Πιερία*. Θεσσαλονίκη: Temeteron, 2014.

Βενιανάκης, Ανδρέας. *Ο Κατοχικός Εμφύλιος στη Μακεδονία (1942-1944) και οι τρεις Παπαδόπουλοι*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2022.

Βόγλης, Πολυμέρης. «Η δεκαετία του 1940 ως παρελθόν: μνήμη, μαρτυρία, ταυτότητα». *Τα Ιστορικά* 25, τχ. 47 (Δεκέμβριος 2007): 437-456.

Βόγλης, Πολυμέρης. «Διαμάχες για το παρελθόν; Η δεκαετία του 1940 ανάμεσα στη δημόσια ιστορία και την ιστοριογραφία». Στο *Η μακρά σκιά της δεκαετίας του '40: Πόλεμος – Κατοχή – Αντίσταση – Εμφύλιος*, 351–368. Ιστορήματα 5. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2015.

Γιαλούρη, Ελεάνα. «Εισαγωγή. Υλικός πολιτισμός: Η περιπέτεια των πραγμάτων στην ανθρωπολογία». Στο *Υλικός πολιτισμός: Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*, επιμέλεια Ελεάνα Γιαλούρη, 11-74. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2012.

Γιαννακόπουλος, Κώστας, και Γιάννης Γιαννιτσιώτης. «Εισαγωγή: Εξουσία, αντίσταση και χωρικές υλικότητες». Στο *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη: Χωρικές προσεγγίσεις του*

πολιτισμού, επιμέλεια Κώστας Γιαννακόπουλος και Γιάννης Γιαννιτσιώτης, 11-57. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2010.

Γιαννιτσιώτης, Γιάννης. «Ο Άρης Βελουχιώτης επιστρέφει στη Λαμία: Διαμάχες γύρω από έναν μνημονικό τόπο». Στο *Αμφισβητούμενοι χώροι στην πόλη: Χωρικές προσεγγίσεις του πολιτισμού*, επιμέλεια Κώστας Γιαννακόπουλος και Γιάννης Γιαννιτσιώτης, 267-314. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2010.

Γουναροπούλου, Λουκία, και Μιχάλης Β. Χατζόπουλος. *Επιγραφές Κάτω Μακεδονίας. Επιγραφές Βέροιας*. Τχ. 1. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 1998.

Γραίκος, Νικόλαος, και Γεώργιος Περδίκης. «Πιερία: Τόπος δασικής βιομηχανίας». Στο *Εκπαίδευση και Βιομηχανική Κληρονομιά: Νήματα, καπνά, σχοινιά, ξύλα και καράβια...*, επιμέλεια Μαρία Ρεπούση και Όλγα Δεληγιάννη, 191-231. Θεσσαλονίκη: ΥΠ.Ε.Π.Θ. – ΚΠΕ Νάουσας, 2007.

Δαλκαβούκης, Βασίλης Κ. και Γιάννης Δρίνης. «Κατανοώντας το παλίμψηστο του τόπου: ευθείες και πλάγιες συνδηλώσεις σε έναν συνοριακό τόπο». Στο *Μετασχηματισμοί του χώρου: κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις*, επιμέλεια Μάνος Σπυριδάκης, 311-340. Αθήνα: Νήσος, 2009.

Δαλκαβούκης, Βασίλης, και Κατερίνα Τσέκου. «Χτίζοντας τη δημόσια ιστορία στον χώρο: Η περίπτωση των μνημείων της Κομοτηνής». Στο *Η Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*, επιμέλεια Αντρέας Ανδρέου, Σπύρος Κακουριώτης, Γιώργος Κόκκινος, Έλλη Λεμονίδου, Ζέτα Παπανδρέου και Ελένη Πασχαλούδη, 115-131. Αθήνα: Επίκεντρο, 2015.

Δημητριάδης, Ιωάννης. «Κυριάκος Οικονομίδης, Πρόεδρος Σχολικής Εφορίας 6ου Δημοτικού Σχολείου Κατερίνης 1946-1958: αγώνες, ηθική βλάβη και ηθική αποκατάσταση». Στο *Η Πιερία στα βυζαντινά και νεότερα χρόνια: Πρακτικά 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου*, επιμέλεια Νικόλαος Γραίκος, 861-898. Κατερίνη: Εταιρεία Πιερικών Μελετών και Εστία Πιερίδων Μουσών, 2014.

Δορδανάς, Στράτος. *Το Αίμα των Αθών: Αντίποινα των γερμανικών αρχών κατοχής στη Μακεδονία, 1941-1944*. Αθήνα: Εστία, 2007.

Δορδανάς, Στράτος. «Εγκατάσταση και συλλογική οργάνωση των προσφύγων στο νομό Πιερίας μέσα από τα καταστατικά των σωματείων τους, 1914-1940». Στο *Η Πιερία στα βυζαντινά και νεότερα χρόνια*. Πρακτικά 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου, επιμέλεια Νικόλαος Γραίκος, 57-77. Κατερίνη: Εταιρεία Πιερικών Μελετών και Εστία Πιερίδων Μουσών, 2014.

Δουκέλλης, Παναγιώτης. «Αναζητώντας το τοπίο». Στο *Το ελληνικό τοπίο: Μελέτες ιστορικής γεωγραφίας και πρόσληψης του τόπου*, επιμέλεια Παναγιώτης Ν. Δουκέλλης, 13-31. 3η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2009.

Εξερτζόγλου, Χάρης. *Η Δημόσια Ιστορία: Μια εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2020.

Fleischer, Hagen. «Αντίποινα των γερμανικών δυνάμεων Κατοχής στην Ελλάδα 1941-1944». *Μνήμων* 7 (1979): 182-195.

Ζαρκανέλας, Αντώνης. *Η κόκκινη βία τη δεκαετία του '40 στην Πιερία*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2022.

Halbwachs, Maurice. *Η συλλογική μνήμη*. Επιμέλεια Άννα Μαντόγλου. Μετάφραση Τίνα Πλυτά. Αθήνα: Παπαζήση, 2013.

Halbwachs, Maurice. *Τα κοινωνικά πλαίσια της μνήμης*. Μετάφραση Ελευθερία Ζέη. Αθήνα: Νεφέλη, 2013.

Καζταρίδης, Ιωάννης. *Κατερίνη: Από τη μικρή κώμη στην πολύτροπη πόλη*. Κατερίνη: Μάτι, 2006.

Καζταρίδης, Ιωάννης. *Κατερίνη: Ο τόπος – Οι άνθρωποι*. Κατερίνη: Μάτι, 2011.

Καζταρίδης, Ιωάννης. *Η Πιερία κατά τον 19ο και 20ό αιώνα: Κώμες και Κωμοπόλεις, Χωριά και Οικισμοί*. Κατερίνη: Μάτι, 2017.

Καλπακτσόγλου, Παρασκευάς. *Το σπίτι μου... Η γειτονιά μου... Η πόλη μου...* Κατερίνη, 2015.

Κάλφας, Αντώνης. «Η Μεσοπολεμική Κατερίνη (1923-1940): Από την ενσωμάτωση των προσφύγων στις προσπάθειες οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης». Στο *Κατερίνη: Όψεις του δημόσιου χώρου στην περίοδο του μεσοπολέμου μέσα από το αρχείο των Φίλων Μουσείου Πόλης και της Ομάδας Προφορικής Ιστορίας Κατερίνης*, επιμέλεια Γιάννης Ποικιλίδης. Κατερίνη: Φίλοι Μουσείου Πόλης Κατερίνης ΑΜΚΕ, 2024.

Κάλφας, Αντώνης, και Πάρις Παπαγεωργίου. *Ο Συνοικισμός Ευαγγελικών της Κατερίνης (1923–2000): Τοπική Ιστορία και Κίνηση των Θρησκευτικών Ιδεών*. Κατερίνη: Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία Κατερίνης, 2001.

Κανταρτζής, Σάββας Ι. *Νίκη χωρίς ρομφαία: Η Δαμασκός του 20ού αιώνα. Απομνημονεύματα*. Τόμ. Ε'. Κατερίνη: Εκδόσεις Ελληνικού Κινήματος Πνευματικής Αναγεννήσεως, 1978.

Κανταρτζής, Σάββας Ι. *Νίκη χωρίς ρομφαία: Η Δαμασκός του 20ού αιώνα. Απομνημονεύματα*. Τόμ. ΣΤ'. Κατερίνη: Εκδόσεις Ελληνικού Κινήματος Πνευματικής Αναγεννήσεως, 1979.

Κανταρτζής, Σάββας Ι. *Νίκη χωρίς ρομφαία: Η Δαμασκός του 20ού αιώνα. Απομνημονεύματα*. Τόμ. Ζ'. Κατερίνη: Εκδόσεις Ελληνικού Κινήματος Πνευματικής Αναγεννήσεως, 1981.

Καρπόζιλος, Απόστολος. «Οι Έλληνες της Ρωσίας». Στο *Η Ελληνική Διασπορά στον 20ό αιώνα*, επιμέλεια Richard Clogg, μετάφραση Μάρθα Φράγκου, 253-282. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2004.

Καφταντζής, Γιώργος. *Το ναζιστικό στρατόπεδο Παύλου Μελά Θεσσαλονίκης 1941-1944: Όπως το έζησε και το περιγράφει στο ημερολόγιό του ένας όμηρος, ο Λεωνίδας Γιασημακόπουλος (αριθμός μητρώου φυλακής 4436)*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1999.

Connerton, Paul. Μνήμη και λήθη στη νεωτερικότητα και την ύστερη νεωτερικότητα. Επιμέλεια Γιώργος Αγγελόπουλος και Γιάννης Γιαννιτσιώτης. Μετάφραση Δημήτρης Πολέμης. Αθήνα: Gutenberg, 2024.

Κούκη, Ελένη-Αργυρώ. «Πολιτικές για τον έλεγχο του εθνικού παρελθόντος από το καθεστώς της 21ης Απριλίου: Ιστορικές Επέτειοι και Μνημεία της Επταετίας». Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2016.

Κούκη, Ελένη. «Από τον πόλεμο στην ειρήνη και από την ειρήνη στον πόλεμο (1944-1949)». Στο *Η δεύτερη ζωή της Εθνικής Αντίστασης: Πρακτικές αναγνώρισης και αποκλεισμού 1944-2006*, επιμέλεια Μ. Φυτιλή, Μ. Αυγερίδης και Ε. Κούκη, 43-78. Αθήνα: Θεμέλιο, 2022.

Κράββα, Βασιλική. «Ιστορίες επισφαλών βίων, γεωγραφίες στέρησης: Οι προνοιακές δομές του δήμου Θεσσαλονίκης και η χαρτογράφηση της πόλης των οικείων-άλλων». Στο *Αφηγήσεις ζωής σε καιρούς κρίσης: Μνημονικές αναπαραστάσεις, ταυτοτικές αναζητήσεις και μεθοδολογικοί αναστοχασμοί*, επιμέλεια Βασίλης Δαλκαβούκης, Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν, Γιώργος Τσιώλης και Αντώνης Αντωνίου, 193-210. Βόλος: Ένωση Προφορικής Ιστορίας, 2023.

Κρουσόβαλη, Θεοδώρα. «Η περιοχή του παλαιού σιδηροδρομικού σταθμού της Θεσσαλονίκης: Ιστορική τεκμηρίωση – Προβλήματα – Δυνατότητες ανάπλασης». Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2022.

Κυραμαργιού, Έλενη. «Καινούρια Ονόματα – Καινούριος Χάρτης: οι μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας, 1909-1928». *Τα Ιστορικά* 27, τχ. 52 (Ιούνιος 2010): 3-26.

Κωστής, Κώστας. *Τα κακομαθημένα παιδιά της Ιστορίας: Η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους 18ος - 21ος αιώνας*. 2η έκδοση. Αθήνα: Πατάκη, 2018.

Λαμπροπούλου, Δήμητρα. «Πόλη, μνήμη και προφορική ιστορία». Στο *Η μνήμη αφηγείται την πόλη: Προφορική ιστορία και μνήμη του αστικού χώρου*, επιμέλεια Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν, Τασούλα Βερβενιώτη, Δήμητρα Λαμπροπούλου, Μάρλεν Μούλιου και Ποθητή Χαντζαρούλα, 9-26. Αθήνα: Πλέθρον, 2016.

Λε Γκοφ, Ζακ. *Ιστορία και μνήμη*. Μετάφραση Γιάννης Κουμπουρλής. Αθήνα: Νεφέλη, 1998.

Λιάκος, Αντώνης. *Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία*; Αθήνα: Πόλις, 2007.

Λιάκος, Αντώνης. «Τι είναι “μνήμη”;». Στο *Το παρελθόν στο παρόν: Μνήμη, ιστορία και αρχαιότητα στη σύγχρονη Ελλάδα*, επιμέλεια Νίκος Παπαδημητρίου και Άρης Αναγνωστόπουλος, 32-44. Αθήνα: Καστανιώτη, 2017.

Λιάκος, Αντώνης. *Ο ελληνικός 20ός αιώνας*. Αθήνα: Πόλις, 2019.

Λούβη, Λίνα. «Το τέλος της Μεγάλης Ιδέας». Στο *Η Μικρασιατική Καταστροφή 1922: Έξι στιγμές του Εικοστού αιώνα*, επιμέλεια Χριστίνα Κουλούρη, 23-51. Αθήνα: Τα Νέα, 2010.

Μαχαίρας, Γιώργος. «Βιομηχανική αρχαιολογία: Η άλλη αρχαιολογία». *Αρχαιολογία*, τχ. 18 (1986): 15-22.

Μέλλιος, Νικόλαος. «Διερευνώντας τη βιωμένη ιστορία στο επίπεδο του τοπικού: Πρακτικές νοσηματοδότησης του ιστορικού παρελθόντος στον Άγιο Δημήτριο Πιερίας». Διπλωματική εργασία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2020.

Μούλιου, Μάρλεν. «Η δική μου / μας πόλη... Συμμετοχικές πρακτικές για τη συλλογή της μνήμης του αστικού χώρου και η συμβολή των μουσείων πόλεων». Στο *Η μνήμη αφηγείται την πόλη: Προφορική ιστορία και μνήμη του αστικού χώρου*, επιμέλεια Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν, Τασούλα Βερβενιώτη, Δήμητρα Λαμπροπούλου, Μάρλεν Μούλιου και Ποθητή Χαντζαρούλα, 51-70. Αθήνα: Πλέθρον, 2016.

Μουρέλος, Γιώργος. «Η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης και οι σχέσεις της με τους Συμμάχους (Σεπτέμβριος 1916–Ιούνιος 1917)». *Μνήμων* 8 (1982): 150-188.

Μπενβενίστε, Ρίκα. «Μνήμη και ιστοριογραφία». Στο *Διαδρομές και τόποι της μνήμης*, επιμέλεια Ρίκα Μπενβενίστε και Θεόδωρος Παραδέλλης, 11-26. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1999.

Μπενβενίστε, Ρίκα. «Πρόλογος». Στο Maurice Halbwachs, *Τα κοινωνικά πλαίσια της μνήμης*, μετάφραση Ελευθερία Ζέη, 9-23. Αθήνα: Νεφέλη, 2013.

Μπιλάλης, Μήτσος. *Το παρελθόν στο δίκτυο: Εικόνα, τεχνολογία και ιστορική κουλτούρα στη σύγχρονη Ελλάδα (1994-2005)*. Αθήνα: Ιστορεΐν / Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, 2015.

Μπιλάλης, Μήτσος. «Ιο-πολιτική και ιστορική κουλτούρα». Στο *Η δημόσια ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*, επιμέλεια Αντρέας Ανδρέου, Σπύρος Κακουριώτης, Γιώργος Κόκκινος, Έλλη Λεμονίδου, Ζέτα Παπανδρέου και Ελένη Πασχαλούδη, 65-82. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2015.

Noiret, Serge. «Υπάρχει τελικά διεθνής δημόσια ιστορία;». Στο *Η δημόσια ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της ιστορίας*, επιμέλεια Αντρέας Ανδρέου, Σπύρος Κακουριώτης, Γιώργος Κόκκινος, Έλλη Λεμονίδου, Ζέτα Παπανδρέου και Ελένη Πασχαλούδη, 51-64. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2015.

Παληκίδης, Άγγελος. «Διδακτική της Τοπικής Ιστορίας». Στο *Στοιχεία Ιστορίας του Νομού Καβάλας: Πρακτικά του Σεμιναρίου Τοπικής Ιστορίας, Καβάλα (27 Ιανουαρίου-22 Μαρτίου 2010)*, επιμέλεια Ν. Ρουδομέτωφ, 13-52. Καβάλα: Δήμος Καβάλας, 2010.
<https://www.academia.edu/13801138/>. Ημερομηνία πρόσβασης 28/4/2026.

Παληκίδης, Άγγελος. «Η Τοπική Ιστορία στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών Ιστορίας». Στο *Τοπική Ιστορία και εκπαίδευση: Αναπτύσσοντας μια οργανική & αποτελεσματική σχέση μεταξύ τους. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Τοπικής Ιστορίας και Εκπαίδευσης, Λαμία (22-24 Νοεμβρίου 2019)*, επιμέλεια Γεωργία Παντίδου, 1-10. Λαμία: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2020.

<https://blogs.sch.gr/mkoumanakou/files/2021/02/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-1%CE%BF%CF%85-%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9F%CE%A5-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%94%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A5-%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3-%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A1%CE%99%CE%91%CE%A3-%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf>. Ημερομηνία πρόσβασης 28/4/2026.

Παπαδημητρίου, Δέσποινα. «Περί κοινωνικής μνήμης και ιστορίας: Σκέψεις γύρω από την 28η Οκτωβρίου». Στο *Η μακρά σκιά της δεκαετίας του '40: Πόλεμος – Κατοχή – Αντίσταση – Εμφύλιος*, επιμέλεια Κατερίνα Γαρδίκας, Άννα Μαρία Δρουμπούκη, Βαγγέλης Καραμανωλάκης και Κώστας Ράπτης, 301-317. *Ιστορήματα 5*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2015.

Παπαδημητρίου, Ι. Δημήτριος. *Οι Σιδηρόδρομοι στον Βορειοελλαδικό Χώρο (1871-1965)*. 2η έκδ. Θεσσαλονίκη: Μουσείο Φωτογραφίας «Χρήστος Καλεμκέρης» Δήμου Καλαμαριάς, 2005.

Παπαευαγγέλου-Γκενάκου, Κλεοπάτρα. «Το παλίμψηστο της Αθήνας». Στο *Το παλίμψηστο της Αθήνας*, επιμέλεια Κλεοπάτρα Παπαευαγγέλου-Γκενάκου, 11-20. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος, 2023.

Πασχαλούδη, Ελένη. «Η Εθνική Αντίσταση στον επετειακό χάρτη της μεταπολεμικής Ελλάδας». Στο *Κατοχική βία 1939-1945. Η ελληνική και ευρωπαϊκή εμπειρία*, επιμέλεια Στράτος Δορδανάς, Βασιλική Λάζου, Βαγγέλης Τζούκας και Λάμπρος Φλιτούρης. 415-435. Αθήνα: Ασίνη, 2016.

Πατρώνης, Βασίλης. *Ελληνική Οικονομική Ιστορία: Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα (18ος-20ός αιώνας)*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Κάλιπος, 2015. <https://www.kallipos.gr>. Ημερομηνία πρόσβασης 23/11/2025.

Πεντάζου, Ιουλία. «Σχεδιάζοντας ψηφιακά εκθέματα για την ιστορία της πόλης του Βόλου: Ο ψηφιακός σχεδιασμός ως θεωρία και πράξη». Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2015.

Πεντάζου, Ιουλία. *Ιστορία σε έκθεση: Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ, 2019.

Περάκης, Εμμανουήλ. «Μια δημόσια ιστορία για την ιστορική εκπαίδευση: Η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση». Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 2021.

Περδίκη, Γεώργιος, και Νικόλαος Γραίκος. «Εργοστάσια επεξεργασίας ξυλείας στην Πιερία κατά τον 20ό αιώνα: Συμβολή στη βιομηχανική αρχαιολογία της Πιερίας». Στο *Η Πιερία στα Βυζαντινά και νεότερα χρόνια*. Πρακτικά 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου, επιμέλεια Νικόλαος Γραίκος, 753-771. Κατερίνη: Εταιρεία Πιερικών Μελετών και Εστία Πιερίδων Μουσών 2014.

Πίκουλας, Γιάννης Α. «Διασχίζοντας τον Όλυμπο: Οδικό δίκτυο και άμυνα στην Περραιβία (2008-2010). Η έρευνα του 2008». *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη 22* (2008 [2011]): 249-254.

Πολυχρονιάδη, Κατερίνα. «Μνήμη της καθημερινής εμπειρίας της πόλης: Σκηνοθεσία της μυθοπλασίας του δομημένου περιβάλλοντος». Στο *Μνήμη και εμπειρία του χώρου*, επιμέλεια Σταύρος Σταυρίδης, 105-136. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2006.

Portelli, Alessandro. Τι καθιστά την προφορική ιστορία διαφορετική: Ομιλία, Γραφή και Ανάμνηση. Αθήνα: Πλέθρον, 2020.

Πρωτόπαπας-Κικίτσας, Σαράντης. *Η Χη Μεραρχία του Ε.Λ.Α.Σ.: Εθνική Αντίσταση στη Μακεδονία 1941-1942*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση, 1978.

Ρεπούση, Μαρία. «Τοπικές ιστορίες στο σχολείο: Από το γενικό παρελθόν στο παρελθόν του τόπου». *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 112 (2000): 97-108.

Ricoeur, Paul. *Η μνήμη, η ιστορία, η λήθη*. Μετάφραση Ξενοφών Κομνηνός. Αθήνα: Ίνδικτος, 2013.

Σαλπιστής, Νίκος. *Κατερίνη 1941-1945: Μέρες Κατοχής, Αντίστασης, Δημιουργίας*. Κατερίνη: χ.ε., 2003.

Σαλπιστής, Νίκος. *Εθνικός Διχασμός και Ιμπεριαλιστική Επέμβαση στην Ελλάδα 1916-1917: Η περιπέτεια της περιφέρειας Κατερίνης*. Κατερίνη, 2011.

Σαλπιστής, Νίκος. «Η Εθνική Αντίσταση στην Κατερίνη και η διοίκηση του Δήμου από το ΕΑΜ». Στο *Δήμος Κατερίνης – 70 χρόνια (1929-1999): Ιστορία – Κοινωνία – Πολιτισμός. Πρακτικά Α' Συνεδρίου για την Κατερίνη, 25–27 Νοεμβρίου 1999*, επιμέλεια Αρχιμ. Ιγνάτιος Δ. Σωτηριάδης, 111-125. Κατερίνη: Τέρτιος, 2001.

Σταυρίδης, Σταύρος. «Η σχέση του χώρου και του χρόνου στη συλλογική μνήμη». Στο *Μνήμη και εμπειρία του χώρου*, επιμέλεια Σταύρος Σταυρίδης, 13-41. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2006.

Ταντής, Σάββας. *Ο χώρος και το δικαίωμα στην πόλη στο έργο του Λεφέβρ*. Διπλωματική εργασία, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, 2020.

Τενεκετζής, Αλέξανδρος. «Από τη μνήμη για τον πόλεμο στον πόλεμο για τη μνήμη». *Μνήμων* 29 (2008): 275-295. <https://doi.org/10.12681/mnimon.13>.

Τερζόγλου, Νικόλαος-Ιων. «Ιστορία – μνήμη – μνημείο». Στο *Μνήμη και εμπειρία του χώρου*, επιμέλεια Σταύρος Σταυρίδης, 261-291. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2006.

Τερζόγλου, Νικόλαος-Ιων. *Ιδέες του χώρου στον 20ό αιώνα*. Αθήνα: Νήσος, 2009.

Τζεφρώνη-Ταμιά, Χρυσούλα. *Μια αντάρτισσα από τα Πιέρια: Μαρτυρίες από τη διαδρομή μου*. Αθήνα, 2000.

Τζουμέρκας, Παναγιώτης. «Η Μητρόπολη Κίτρους και το έργο της “επιτροπής της αποκαταστάσεως σεισμοπαθών Κατερίνης” κατά τους σεισμούς του 1940». Στο *Δήμος Κατερίνης – 70 χρόνια (1929-1999): Ιστορία – Κοινωνία – Πολιτισμός. Πρακτικά Α' Συνεδρίου για την Κατερίνη, 25–27 Νοεμβρίου 1999*, επιμέλεια Αρχιμ. Ιγνάτιος Δ. Σωτηριάδης, 389-412. Κατερίνη: Τέρτιος, 2001.

Tilley, Christopher. «Χώρος, τόπος, τοπίο: Φαινομενολογικές προσεγγίσεις». Στο *Υλικός Πολιτισμός: Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*, επιμέλεια Ελεάνα Γιαλούρη, 215–250. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2012.

Τρατσέλα, Μαρία. «Ιστορικότητα και τοπίο: Σύγχρονοι προβληματισμοί για το σχεδιασμό αρχαιολογικών χώρων». *Ανάσκαμμα*, τχ. 06 (2013): 63-78.

Τσιόκας, Ανδρέας. «Αποκατάσταση και επανάχρηση του Σιδηροδρομικού Σταθμού και του Εργοστασίου Εμποτισμού Κατερίνης». Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, 2005.

Φωκαΐδης, Πέτρος, και Αλεξάνδρα Χρονάκη. «Εισαγωγή». Στο *Θέσεις της μνήμης*, επιμέλεια Πέτρος Φωκαΐδης και Αλεξάνδρα Χρονάκη, 11-46. Αθήνα: Νήσος, 2016.

Φωτιάδης, Κώστας. *Ο ελληνισμός της Ρωσίας και της Σοβιετικής Ένωσης*. Αθήνα: Ηρόδοτος, 1999.

Χανδόλια, Αικατερίνη Γ. «Η πολεοδομική εξέλιξη της Κατερίνης, από την οθωμανική στη σύγχρονη πόλη». Στο *Η Πιερία στα βυζαντινά και νεότερα χρόνια*. Πρακτικά 4ου Επιστημονικού Συνεδρίου, επιμέλεια Νικόλαος Γραίκος, 791-837. Κατερίνη: Εταιρεία Πιερικών Μελετών και Εστία Πιερίδων Μουσών, 2014.

Χανδρινός, Ιάσωνας. «Εθνική Αντίσταση: Ιστορικές και θεσμικές εννοιολογήσεις από το 1941 στο σήμερα». Στο *Η Μακρά σκιά της δεκαετίας του 40. Πόλεμος - Κατοχή - Αντίσταση - Εμφύλιος*. Τμήμα ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών. *Ιστορήματα* 5, 191-213. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2015.

Χαραλαμπίδης, Μενέλαος. «Η μνήμη της εαμικής Αντίστασης στην Αθήνα: Το πολιτικό πλαίσιο καθορισμού της μνήμης». Στο *Η μακρά σκιά της δεκαετίας του '40: Πόλεμος - Κατοχή - Αντίσταση - Εμφύλιος*, 215-228. *Ιστορήματα* 5. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2015.

Ashton, Paul. «Introduction: Going Public». *Public History Review* 17 (2010): 1-15. <https://doi.org/10.5130/phrj.v17i0.1922>.

Assmann, Jan. *Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

Augé, Marc. *Non-Places: An Introduction to Supermodernity*. Μετάφραση John Howe. 2η έκδοση. London and New York: Verso, 2008.

Azaryahu, Maoz. «The Power of Commemorative Street Names». *Environment and Planning D: Society and Space* 14, no. 3 (1996): 311-330.

Bauzon, Leslie E. «Local History: Rationale, Problems, and Prospects». *Philippine Quarterly of Culture and Society* 6, no. 3 (September 1978): 157-165.

Baxevanis, John. «Population, Internal Migration and Urbanization in Greece». *Balkan Studies* 6, no. 1 (1965): 83-98.

Cronin, Maura. «Local History». Στο *Palgrave Advances in Irish History*, επιμέλεια Mary McAuliffe, Katherine O'Donnell και Leeann Lane, 147-168. London: Palgrave Macmillan, 2009. https://doi.org/10.1057/9780230238992_6.

Drucker, Johanna. *The Digital Humanities Coursebook: An Introduction to Digital Methods for Research and Scholarship*. London and New York: Routledge, 2021.

Erll, Astrid. «Cultural Memory Studies: An Introduction». Στο *Cultural Memory Studies: An International and Interdisciplinary Handbook*, επιμέλεια Astrid Erll και Ansgar Nünning, 1-15. Berlin και New York: De Gruyter, 2008.

Foote, Kenneth E., και Maoz Azaryahu. «Toward a Geography of Memory: Geographical Dimensions of Public Memory and Commemoration». *Journal of Political and Military Sociology* 35, no. 1 (2007): 125-144.

Foucault, Michel. *Aesthetics, Method, and Epistemology: Essential Works of Foucault, 1954–1984*. Τόμ. 2. Επιμέλεια James D. Faubion. New York: The New Press, 1998.

Gillis, John R. «Memory and Identity: The History of a Relationship». Στο *Commemorations: The Politics of National Identity*, επιμέλεια John R. Gillis, 3-24. Princeton: Princeton University Press, 1996.

Horvath, Christina. «Peripheral Palimpsests: Competing Layers of Memory and Commemoration in Contemporary Banlieue Narratives». *Francosphères* 3, no. 2 (January 2014): 187-200. <https://doi.org/10.3828/franc.2014.10>.

Huyssen, Andreas. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory*. Stanford: Stanford University Press, 2003.

Jackson, Andrew J. H. «Process and Synthesis in the Rethinking of Local History: Perspectives Contained in Essays for a County History Society». *International Journal of Regional and Local Studies* 2 (2006): 5-19.

Kalela, Jorma. *Making History: The Historian and Uses of the Past*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2012.

Koonz, Claudia. «Between Memory and Oblivion. Concentration Camps in German Memory». Στο *Commemorations. The Politics of National Identity*, επιμέλεια John R. Gillis, 258-280. Princeton: Princeton University Press, 1994.

Lefebvre, Henri. *The Production of Space*. Μετάφραση Donald Nicholson-Smith. Oxford: Basil Blackwell, 1991.

Leon, George B. *Greece and the Great Powers 1914-1917*. Thessaloniki: Institute for Balkan Studies, 1974.

Malas, Maya. «Urban Palimpsests: Reconstruction and the Politics of Memory». MSc dissertation, Development Planning Unit, University College London, 2013.

Nora, Pierre. «Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire». *Representations* 26, Special Issue: Memory and Counter-Memory (1989): 7-24.

Olick, Jeffrey K., and Joyce Robbins. «Social Memory Studies: From “Collective Memory” to the Historical Sociology of Mnemonic Practices». *Annual Review of Sociology* 24 (1998): 105–140.

Portelli, Alessandro. «The Massacre at Civitella Val di Chiana (Tuscany, June 29, 1944): Myth and Politics, Mourning and Common Sense». Στο *The Battle of Valle Giulia: Oral History and the Art of Dialogue*, επιμέλεια Alessandro Portelli, 156-159. Madison: University of Wisconsin Press, 1997.

Powell, Jason. «Globalization and Modernity». *International Letters of Social and Humanistic Sciences* 28 (2014): 1–60.

Repina, Lorina P. «Historical Memory and Contemporary Historical Scholarship». *Russian Social Science Review* 58, no. 4-5 (2017): 318–336. <https://doi.org/10.1080/10611428.2017.1365546>

Rogers, Alan. *Approaches to Local History*. New York: Longman, 1977.

Schivelbusch, Wolfgang. *The Railway Journey: The Industrialization of Time and Space in the Nineteenth Century*. Berkeley: University of California Press, 1986.

Soja, Edward W. «The Socio-Spatial Dialectic». *Annals of the Association of American Geographers* 70, no. 2 (1980): 207-225.

Stamnas, Anastasios, κ.ά. «An Endangered Aspect of the Industrial Heritage: Study and Mapping of the Decauville Systems in Greece of the 19th and 20th Century». *e-Perimtron* 18, no. 3 (2023): 155-170. https://www.e-perimtron.org/Vol_18_3/Stamnas_et_al.pdf. Ημερομηνία πρόσβασης 13/3/2026.

Szijártó, István. «Four Arguments for Microhistory». *Rethinking History* 6, no. 2 (2002): 209-215. https://www.academia.edu/389079/Four_arguments_for_microhistory. Ημερομηνία πρόσβασης 6/5/2026.

Warf, Barney, and Santa Arias. «Introduction: The Reinsertion of Space into the Social Sciences and Humanities». Στο *The Spatial Turn: Interdisciplinary Perspectives*, επιμέλεια Barney Warf and Santa Arias, 1-11. London and New York: Routledge, 2009.

White, Hayden. «The Historical Event» *differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 19, no. 2 (2008): 9-34. <https://doi.org/10.1215/10407391-2008-002>.

Winter, Jay. «The Generation of Memory: Reflections on the “Memory Boom” in Contemporary Historical Studies». *Archives & Social Studies: A Journal of Interdisciplinary Research* 1 (2007): 363-397. https://archivo.cartagena.es/doc/Archivos_Social_Studies/Voll_n0/16-winter_generation.pdf. Ημερομηνία πρόσβασης 20/6/2026.

Winter, Jay. «The Performance of the Past: Memory, History, Identity». Στο *Performing the Past: Memory, History, and Identity in Modern Europe*, επιμέλεια Karin Tilmans, Frank van Vree και Jay Winter, 11-32. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010.

Διαδικτυακές πηγές

Βουλγαράκης, Γιώργος. «Το φρούριο του σιδηροδρομικού σταθμού Κατερίνης: Ένα από τα απομεινάρια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα». *Ολόμπιο Βήμα*.

<https://olympiobima.gr/to-fourio-tou-sidirodromikou-stathmou-katerinis-ena-apo-ta-apomeinaria-tou-v%CE%84-pagkosmiou-polemou-stin-ellada/>. Ημερομηνία πρόσβασης 23/6/2026.

Γρηγορίου, Αλέξανδρος. «Σιδηρόδρομος Λιγνιτωρυχείων Μοσχοποτάμου (Δράνιστα) Πιερίας». <https://railwayheritage.blogspot.com/2015/04/dranista-lignite-mines-railway.html>. Ημερομηνία πρόσβασης 12/3/2026.

«Ιασονίδης Λεωνίδας». *Βιογραφικό Λεξικό Ελλήνων Βουλευτών, 1946–1956*. <https://greek-parliament-members.anavathmis.eu/ιασωνιδης-λεωνιδας/>. Ημερομηνία πρόσβασης 7/6/2026.

Μνήμες από την Κατοχή στην Ελλάδα. Ψηφιακό Αρχείο. <https://archive.occupation-memories.org/el>. Ημερομηνία πρόσβασης 13/6/2026.

ΟΣΕ (Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος). *Απάντηση σε αναφορά βουλευτή σχετικά με την αξιοποίηση του εργοστασίου εμποτισμού ξύλου Κατερίνης*. Βουλή των Ελλήνων, 2018. <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-/10888278.pdf>. Ημερομηνία πρόσβασης 25/11/2025.

Περπατώντας στη Δραπετσώνα του Μεσοπολέμου. Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. <https://synoikismoi.eie.gr/>. Ημερομηνία πρόσβασης 13/6/2026.

Yad Vashem, Shoah Resource Center. «Organization Todt». https://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%205807.pdf. Ημερομηνία πρόσβασης 18/6/2026.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.